

Малорос-європеєць (скорочено)

Володимир Винниченко

Розповідь ведеться від першої особи – молодого вчителя, який їде в село Бідненьке за репетитора до панка Коростенка.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Надворі була спека, вчитель їхав 4 години на драбинчастому возику, тому трохи втомився. У селі чоловік побачив на одній вулиці весілля. Люди сміялись, співали, танцювали. На воротах стирчало гілля, обвішане червоними стьожками й перев'язане хусткою. Якийсь дядько побіг за возом, який віз вчителя, і сказав візникові Кирилу, щоб передав пану, що люди не будуть працювати на пана за полтинник, а вимагають рубель.

Прибувши на подвір'я пана, вчитель здивувався, бо всюди було безлюдно. Ще більше його здивувало те, що входні двері розчинилися перед ним самі. Коли чоловік пройшов у сіни, назустріч йому вийшов пан, товстенький, коротенький добродій у білім літнім костюмі з чорненькими смужками, з англійськими баками й червоними бритими губами. Микола Андрійович Коростенко привітав вчителя і наказав лакеєві Грегуару занести чемодан у кімнату вчителя. Грегуар (Гаврило) був у потертому фракі, мав жовту лисину і тужливий вираз кістлявого бритого лиця. Пан спитав його, чи нічого не чути з села, той відповів, що нічого. Коростенко попросив дати йому звістку у випадку чого-небудь.

Вчителю не вдалося відпочити після дороги, бо пан не хотів його покидати. Коростенко розповідав, що має вдома тільки 4 слуг, хоч в його діда було 34. Пан говорив, що він людина нової формації, яка хоче працювати більше своїм мозком, а не найнятими руками, тому в нього все автоматизоване вдома і на господарці, і навіть двері відчиняються самі. Коростенко називав себе малоросом-європейцем. Він повів вчителя усіма будівлями господарства і показав усі машини, які можуть замінити людей. Коли вчитель спитав, чому ніде нема людей, пан відповів, що вони страйкують і ставлять нові вимоги, які є дійсно законні, але одне – лозунг, а друге – життя. Селяни бідні не від нестачі землі, а тому, що вони азіати, яким потрібна культура і українська школа.

Під час обіду вчитель познайомився з панею Коростенковою. Це була млява жінка з блідо-сірим лицем і подвійним жовтим підборіддям. Коло неї сидів десятирічний син Василько, до якого і приїхав вчитель. Пані і Василько говорили російською, але зовсім не досконало. Коростенкова просила вчителя говорити і вчити сина тільки російською, а пан вимагав вживати тільки малоросійську. Пані розповіла, що її чоловік так любить усе малоросійське, бо написав цією мовою книжку про шовкопрядів і тепер вважає себе

справжнім малоросом.

Коростенко знову почав мову про те, що минув вік мотузяного хазяйства, а наступає вік машини, Азія дає дорогу Європі! Пан захопився. Він говорив про Думу, про волю, прогрес, новітніх людей, добро і правду. Говорив він уже по-російському і говорив гарно, кругло, щиро.

Раптом прибіг зблідлий Грегуар і сказав, що йдуть люди з "флагами". Усі кинулись до вікна і побачили юрбу людей, над котрою миготіло щось червоне. Пані і Василько захвилювалися, а пан наказав принести йому на терасу кулемет. Василько заверещав і забився, затріпався. Вчитель кинувся до нього. Пані зомліла. В кімнату вбігла покоївка, і Василько кинувся до неї. Коростенко уже стріляв і кричав людям не підходити.

Коли дим розійшовся, вчитель побачив декілька фігур, які лежали на тому місці, де червоніли флага. Коростенко кричав: "Грегуар! Запереть ворота!.. Скорей! Михайлу й Сидору дати винтовки й расставить на свои места... Стрелять без сожаления!.. Разбежалась, подлая сволочь!.. Лена!.. Победа! Они разбежались..."

У кімнату влетіла покоївка й, сплеснувши руками, закричала: "Ой пане! Що ж ви робите! Це ж весілля йшло сюди! Ой боже ж мій, постріляли, побили!.. Вони до вас ішли по закону!.. То ж сестра моя оддається за Пилипа Босого..." Покоївка вибігла, а пан шепотів: "Не может быть..." Друга покоївка схопилась і теж вибігла. Пані досі лежала...

Вбито було одного, того якраз, що ніс "флага", себто гілля з червоними хустками й стьошками, а поранено дві баби й хлопчика. У той вечір вчитель розпрощався і вже не знав, що було далі.

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу